

ԿԻՊՐՈՍ ՄԵԿ ԵՐԿՐԻ ԻՐԱՎԻՃԱԿ ՊԵՏՔ Է ՈՒՆԵՆԱՅ

Աթէնք, 14 (ՌՈՅԹԸՐԶ) - Յունաստան եւ Կիպրոս երկու շարքերի օր շեշտած են, թէ Կիպրոս մէկ երկրի իրաւիճակ պէտք է ունենայ:

«Պէտք է Կիպրոսի հարցին գտնուել լուծում մը, որ նկատի ունենայ ՄԱԿի որոշումները, որոնք կը նախատեսեն մէկ երկիր, մէկ հպատակութիւն եւ երկգօտի դաշնակցութիւն մը», ըսած է Յունաստանի վարչապետ Քոսթաս Սիմիթիս մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին:

ՄԱԿի չզոյնաւորութեամբ անուղղակի բանակցութեանց Ծրոյնաւոր աւարտած էր անցեալ Ուրբաթ օր ժընեւի մէջ՝ առանց իսկական նուաճում մը արձանագրելու:

Թուրք Կիպրացիները շատ աւելի թոյլ կայերով համադաշնակցութիւն մը կ'ուզեն՝ քաղաքականօրէն համասար երկու պետութիւններու միջեւ:

Սիմիթիս եւ անոր Կիպրացի պաշտօնակիցը՝ Կլաֆթոս Քլիբիտէս, որ Յունաստան ետօրեայ պաշտօնական այցելութիւն մը կու առայ, շեշտած են, թէ կ'ուզեն, որ ամէն գնով ՄԱԿի բանակցութիւնները շարունակուին:

«Անոնք ընդհանուր առմամբ լաւ ընթացած են եւ կը թուին Կիպրոսի հարցի լուծման ուղղութեամբ գործել», ըսած է Սիմիթիս:

Կիպրոսի երկու համայնքներուն ղեկավարներուն միջեւ բանակցութեանց Ծրոյնաւոր նախաձեռնումը սակաւին չէ ճշդուած:

Եւրոպական Միութիւնը անցեալ շաբաթ Թուրքիոյ կողմէն շեղուած էր «ուժգին գործակից կանգնել» Կիպրոսի հարցի լուծման համար ՄԱԿի ճիգերուն:

ԻՐԱՆ ԿԸ ՎԵՐԱԲԱՆԱՅ ՆԱԽԻՋԵԻԱՆԻ ԻՐ ՀԻՒՊԱՏՈՍԱՐԱՆԸ

Իրան վերաբացած է Նախիջեւանի մէջ իր հիւպատոսարանը, կը հաղորդէ ֆրանսական լրատու գործակալութիւնը: Հիւպատոսարանը փակուած էր անցեալ շաբաթ, անժամօրէն կողմէ յարձակման թիրախ դառնալէ ետք:

Թեհրան վերաբանալու որոշումը սուրած է, երբ Նախիջեւանի պաշտօնատարներ ներողութիւն խնդրած են դէպքին համար:

Իրանի արտաքին գործոց նախարարութեան համաձայն, յարձակումին պատճառն է Նախիջեւանէն ալեքի մը ձեռքարկումը Իրանի մէջ: Դէպքը կապ չունի Իրանի որոշումին հետ՝ Նախիջեւանը ելեկտրակախութեան հոսանքէ վրկելու 45 միլիոն տոլար պարտքի վճարումը չկատարելուն համար: Նախիջեւանի ելեկտրակախութեան հոսանքի 60 առ հարիւրը կ'ապահովուի Իրանէն:

ՓՈՒԹԻՆ ԿԸ ՇԵՇՏԵ ՄՈՆԿՈՒԹՅՈՅ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԸ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵԼՈՒ ԱՆ ՀՐԱՃԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՌԻԱՆ ՊԱԹՈՐ, 14 (ՌՈՅԹԸՐԶ) - Ռուսիոյ նախագահ Վլադիմիր Փութինը երեքշաբթի օր յայտնած է, թէ մեծամասնութեամբ թափառաշրջիկ Մոնկոլիոյ բանալի կապ մըն է Ասիոյ իր զբաղմունքներուն հետ յարաբերութեանց զարկ տալու Մոսկուայի ճիգերուն մէջ:

Փութինը զարձակ Մոնկոլիոյ այցելոյ Դաշնակցային Ռուսիոյ առաջին ղեկավարը:

Ան թղթակցներու յայտնած է, թէ Մոնկոլիա եւ Ռուսիա պիտի փորձեն վերականգնել յարաբերութեանց մէջ 5 տարուան անկում մը, մինչ անցեալին երկու երկրներուն միջեւ ծաղկող առեւտուր մը գործարկելու ունեցած է:

Փութինը նաեւ շեշտած է յատկապէս ուժանակներ, մետաղի ճարտարաբանութիւն եւ երկրաչործութեան մարզերուն մէջ կապերուն զարկ տալու առաջադրութիւնը:

Ռուսական լրատու գործակալութիւններ հաղորդած են, թէ Փութինը Մոնկոլիայէն մեկնած է Երեքշաբթի օր եւ ուղղուած Պրուենայ, ուր պիտի մասնակցի ԱՓՀՔի վեհաժողովին:

«Մոնկոլիա Ռուսիոյ եւ ասիական այլ երկրներու միջեւ գործակցութեան ճամբուն վրայ կը գտնուի», ըսած է Փութինը թղթակցներուն:

«Մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայենք շրջանային գործակցութեան եւ մեր ճիգերը աւելի եւս պիտի համակարգենք միջազգային բեմին վրայ», շեշտած է ան:

Մոնկոլիոյ նախագահ Նախուգիյն Պակապանտիի հետ առեւտրական եւ գործակցութեան համաձայնագրերու կնքումէն ետք, Փութինը ըսած է, որ Ռուսիոյ եւ Մոնկոլիոյ մէջ, ինչպէս նաեւ միջազգային գեանի վրայ անցնող 10 տարիներու փոփոխութիւնները նոր կարելիութիւններ ստեղծած են:

Հ. Մ. Ը. Մ. ԱՆԹԻԼԻԱՍ ՄԱՍՆԱՃԻՂ

ՍՎԱՌՏԱԿԱՆ ՀՄԱՔՈՅԹՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԲԱՅՈՒՄ

Հ. Մ. Ը. Մ. Անթիլիասի մասնաճիւղի սկառուական խորհուրդն ու խմբագրութեան կազմը կը հրահրեն իրենք բոլոր սկառուներն ու ծնողները, մասնաճիւղի սկառուական հաւաքոյթի պաշտօնական բացման հանդիսութեան, Կիրակի, 19 Նոյեմբեր 2000, կէսօրէ ետք ժամը 5:00ին, Սրգեի ճորակառոյց ակումբէն ներս:

ՍՎԱՌՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՂ ԵՒ ԽՍՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

ԻՐԱԸԻ ՄԵՋ ԻԿԱՆՈՎ ԿԱՐԱՍՏԱՆԷ ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱԿԱՆԳՆԵՐՆ ՈՒ ԲՐԻՏԱՆԻԱԼ

ՊԱՂՏԱՏ, 14 (ՌՈՅԹԸՐԶ) - Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Իկոր Իվանովը ամբաստանեց Միացեալ Նահանգներն ու Բրիտանիան ՄԱԿի որոշումները խախտելու յանցանքով: Իվանով, որ Իրաք կ'այցելէր, ըսաւ, որ Իրաքի հիւսիսային եւ հարաւային շրջանները ռմբակոծելով, իշխեալ երկրները կը խախտեն լուր որոշումները:

Իվանով, որ կը խօսէր Իրաքի փոխ վարչապետ Թարէք Ալվիզի հետ կատարած մամուլի միացեալ ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց, որ Ռուսիա կը պահանջէ ջնջել «արդիւնաւոր գօտիները»: Ան զիտել ստեղծ, որ կարելի չէ պատասխանատու նկատել, կողմերէն մէկը, երբ միւսը կը գործէ ՄԱԿի որոշումներուն հակադրուող արարքներ:

Ամերիկայի եւ Բրիտանական օդանաւերը 1991էն ի վեր հակողութեան թուիջներ կը կատարեն Իրաքի հարաւային եւ հիւսիսային «արդիւնաւոր գօտիներուն» վերեւ: Անոնք յաճախ կը ռմբակոծեն նոյնիսկ ոչ զինուորական կեդրոններ:

Իվանով պահանջեց նաեւ ջնջել տարածարիէ ի վեր հաստատուած պատժամիջոցները: Սակայն ան դի-

Իվանով եւ Ազիզ

տակուեալ, որ Իրաք պէտք է արտօնէ զէնքի քննութիւնները: Իվանով աւելցուց, որ Իրաքի հանդէպ հաստատուած պատժամիջոցներուն պատճառով, Ռուսիա միջառուար տուլարներ վնասած է: Ան ըսաւ նաեւ, որ Ռուսիոյ նախագահ Վլադիմիր Փութինէն նամակ մը յանձնած է Սատտամ Հիւսէյնի:

Իվանով ըսաւ նաեւ, որ պատժամիջոցներու եւ զինուորական ճնշումի միջոցառումները քաղաքականութիւնը փաստած է, թէ ապարդիւն է եւ մարդկային տառապանք կը պատճառէ:

Միւս կողմէ, Ազիզը հարցականի տակ առաւ ՄԱԿի հետ տիրուկի արդիւնաւէ-

տութիւնը: Ազիզ կ'ակնարկէր ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Քոֆի Անանի եւ իրաքի բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը հանդիպումին, որ տեղի ունեցած էր Քաթարի մէջ: Անն ըսած էր, որ Իզզաթ Իպրահիմի հետ ունեցած տեսակցութիւնը ինչիչ էր ու անկեղծ: Իսկ արտաքին գործոց նախարար Մահմուտ Սայիտ Մահաֆըսաւ, որ Իրաք համաձայնած է առանց նախապայմաններու տիրուկի հանգրուան մը սկսելու ՄԱԿի հետ: Սակայն Ազիզ թերահաւատ է եւ յոյս չուսի, որ ՄԱԿի հետ բանակցութիւնները պիտի լուծեն տագնապը եւ գրհացում տան Իրաքի պահանջներուն:

ՌՈՒՍԻԱ ՄԻՏՏԻԱ - ՄՕՍԹԻ ՎՐԱՅ ԾՆՇՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Ռուսիոյ «Կապիթոլ» ընկերութիւնը երկ անսպասելիօրէն յետ կորչեց համաձայնութիւնները, ըստ որում, Ռուսիոյ լրատու միակ խմբակին պարտքերը կը ջնջուէին: Օր մը անց, դատախապներ խմբակին սեփականատերին ձեռքարկումը հրահանգած էին:

Դատախապները ձեռքարկումին հրամանագիր արձակած էին Միտիա - Մօսթ խմբակի սեփականատեր Վլադիմիր Կուսիւնքիի դէմ, մեծ գումարներ իւրացուցած ըլլալու յանցանքով: Ան հարցաքննութեան չէր ներկայացած:

Անոր խմբակը խստիւ քննադատած էր նախագահ Վլադի-

միր Փութինի կատարութիւնը:

Կուսիւնքի, որ այս տարեկան քանի մը օր բանտարկուած էր նոյն յանցանքներով, երկրէն դուրս կը գտնուէր, սակայն իր կեցութեան ճշգրիտ վայրը յտակ չէ: Ան մերժած է Ռուսիա վերադառնալ եւ անոր փաստաբանը կ'ըսէ, թէ ան երկրորդին մէջ տեղ մը կը գտնուի:

«Կապիթոլ» ի մամուլի բաժնի մէջ ըսաւ՝ «Կապիթոլ - Միտիա» ի մէկ փաստաբանը՝ Ալիսա Ռուրովա, ձայնասփիւղի «Էիւ Մոսկովի» կայանին ըսած է, թէ իր ընկերութեան տնօրէնը համոզուած է, որ համաձայնութիւնը ռուսական օրէնքը կը բռնաբարէ:

Իսկ «Կապիթոլ - Միտիա» ի պատասխանատու խորհուրդի անդամ Անատոլի Պլինով յայտնած է, որ համաձայնութիւնը թերի է եւ կարելի չէ վայն գործադրութեան դէմ: Միտիա - Մօսթ հարցը պարտութեան մը մէջ ըսած է, թէ Կապիթոլի միջոցառումները պէտք է շարունակուին անակնկալ եղած է շարքերուն միացեալ ձեռքարկումը: Միտիա - Մօսթ կառուած պիտի մնայ համաձայնութեան, որ գոյացած էր անցեալ Շաբաթ օր, հասկալով «Կապիթոլ» ի բալլին:

Միտիա - Մօսթի մէկ փաստաբանը թղթակցներուն յայտնած է, թէ իր կարծիքով կապի ընկերութիւնը մեծ ճնշումներու ենթարկուած է դատախապներու կողմէ, որոնք կ'ուզեն ամէն գնով Կուսիւնքիի դէմ իրենց հետ տագնապները շարունակել:

ՌԻԱՏ ԿԸ ՄԵՐԺԵ ՄԱՐԴԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱՆՅ ՄԱՐԶԻՆ ՌԻՂՂՈՒՄԸ ԲՆՆԱԳՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մէլուտական Արարիւն անընդունելի ու ոչ արդարացուցիչ կը նկատէ մարդկային իրաւանց մարզին դէմ ուղղուած քննադատութիւնները, զիտել տալով, որ անոնց թիրախն է իսլամական շարիան:

Ծոյրի պահպանութեան թափառութիւնը այս պարտուան ընթացքին մահապատիժ ենթարկած է 114 հոգի: Անոնց կարգին են մարդասպաններ եւ թմբեցուցիչի մարտնչներ:

Իսլամական խորհրդածոյովի կազմակերպութեան վեհաժողովին ուղղած իր խօսքին մէջ, Մէլուտական Արարիւնը պահանջատեղ իշխան Ապտալլա ըսաւ, որ ոչ կառավարական կազմակերպութիւններու ու շարժումներու կողմէ կատարուած քննադատութիւնները մաս կը կազմեն իսլամական օրէնքին դէմ շղթայազերծուած վարդապարտութիւնը, որ կը ներկայացուի իրրեւ մարդկային իրաւանց մարտնչութիւն: Ան աւելցուց, որ արշաւին նպատակն է նաեւ միջամուրի դառնալ Մէլուտական Արարիւնի ներքին հարցերուն: Ապտալլա իշխանը շեշտեց, որ իշխեալ արշաւը պէտք է կանգ առնէ:

Մէլուտական Արարիւն միշտ ալ մերժած է մարդկային իրաւանց մարդիկ մէջ խախտումներուն ամբաստանութիւնները: Ռիտա ՄԱԿի հրաւէր ուղղած է քննիչ խմբակ մը ուղարկելու, որպէսզի ուսումնասիրէ Էմիրսի Ինթերնէ շրջանի կողմէ քննադատուած դատական կառուցը: Էմիրսիի կ'ըսէ, որ կամայական ձեռքարկութիւններ տեղի կ'ունենան, եւ թէ ամբաստանեալները պաշտպան փաստաբաններու իրաւունք չեն ունենար, ինչպէս նաեւ՝ շարժարանքի կ'ենթարկուին հարցաքննութեան ընթացքին:

ՊԵՏՆԱԿՍԵ ԳԵՐԱԳՈՐԾԱՅ

Միւս կողմէ, ռուս գործարար Պորիս Պերեպոլսի երկի հաղորդագրութեան մը մէջ ըսած է, թէ պիտի անտեսէ Չորեքշաբթի օր (այսօր) դատախապներուն ներկայանալու իրաւունքը եւ արտասահման պիտի մնայ:

Ան պէտք է պատասխանէ հարցումներու, որոնք կը վերաբերին օդանաւային «Էմիրսի» ընկերութեան արտաքին գործերը շարքերուն վերաբերող լուրերուն մասին:

Պերեպոլսի կ'ըսէ, թէ նախագահ Վլադիմիր Փութին այս հարցը կ'օգտագործէ իր քննադատութիւնները լուրերուն մասին:

Պերեպոլսի կ'ըսէ, թէ նախագահ Վլադիմիր Փութին այս հարցը կ'օգտագործէ իր քննադատութիւնները լուրերուն մասին:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՏԵՍԱԿՑԵՑԱԻ ՀԱՄԱՍԻ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԹԵՒԻ ՂԵԿԱՎԱՐ ԽԱԼԷՏ ՄԱՇԱԱԼԻ ՀԵՏ

ԱՄՍԱՆ, 14 (ՌՈՅԹԸՐԶ) - Յորդանանի վարչապետը՝ Ալի Ապու Բաղէպ, Զաթարի մէջ տեսակցութիւն ունեցաւ Համասի քաղաքական թեւի ղեկավարի մը հետ, որ մէկ տարի առաջ արտաքսուած էր Յորդանանէն, յայտնեցին պաշտօնատարներ Երեքշաբթի օր:

Ապու Բաղէպ Խալէտ Մաշաալի հետ հանդիպում ունեցած է Երեքշաբթի գիշերը: Համասի չորս ղեկավարներուն Զաթար արտաքսումէն ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով Յորդանան ուղղակի կապ կը հաստատէ իսլամական ղեկավարներուն հետ:

Յորդանանէն ազդարարներու համաձայն, Ապու Բաղէպ վերստին առաջարկած է, որ յորդանանէն հրատարակուին ունեցողները Աման վերադառնան, պայմանաւ որ անոնք քաղաքական գործունէութիւն չունենան Յորդանանի մէջ: Համաս սակէ առաջ մերժած էր առաջարկը:

Ապու Բաղէպի եւ Մաշաալի հանդիպումին մասին յաւելեալ մանրամասնութիւններ չփոխանցուեցան: Տոհայի մէջ Մաշաալ տեսակցութիւն ունեցած էր նաեւ պաղեստինեան իշխանութեան նախագահ Եսաէր Արաֆաթի հետ:

ԱՅԶԱՆԻՍԱՆ ԸՆԴԴԻՄԱԳԻՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՄԸ ԵՒ ՇՈՒՐԶ ՀԱՁԱՐՁՆԵԱԼՆԵՐ ԹԱԼԵՊԱՆԻ ԿԸ ՄԻԱՆԱՆ

Ընդդիմադիր հրամանատար մը եւ շուրջ 1000 զինեալներ կողմ փոխած են՝ Աֆղանիստանի իշխող թալիբան շարժումին միանալով Երկուշաբթի օր, յայտնած է «Աֆղան» լրատու գործակալութիւնը:

Անիկ ըսած է, որ Փայաէլ Փահլաւան, որ կեդրոնական Աֆղանիստանի Մամանկան նահանգին մէջ ընդդիմադիր հանրապետութիւն հրամանատար մըն է, 150 զինեալներով թալիբաններուն միացած է:

Լրատու գործակալութեան համաձայն, հազար զինեալներ Կիրակի զինուորէն ի վեր կողմ փոխած են, թալիբանը շրջանին մէջ իշխող ուժի դարձնելով: Փահլաւան մաս կը կազմէր հիւսիսային ընդդիմադիր ընկերակցութեան, գոր կը ղեկավարէ ԱճՄՏ Շահ Մատուտ:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՌԵԷԻ ՅԱՐԶԱԿՈՒՄԻ ՍԸ ԴԵՍ ՊԱՇՏՈՆՈՒԹԻՒՆ

Միւս կողմէ, թալիբան շարժումը շարժասկիզբին յայտնած է, թէ պատրաստ է երկրորդ պատգանբու ուսուցական օրէնք յարձակումի դէմ եւ հերքած է, թէ հրթիռներ արձակած է Տաճիկիստանի վրայ:

Ռուսիա անցեալ շաբաթ վերջին զոչուցուցած էր, թէ քայքայու կրնայ դիմել «Կորսուած» հրթիռներու Տաճիկիստանի ինչպէն ետք:

Տաճիկիստանի մէջ ուսուցական ուժերը յայտնած էին, թէ հիւսիսային Աֆղանիստանէն 10 հրթիռներ ինչպէս են Տաճիկիստան եւ չեն կրնար անտեսել թալիբանի դէմ պատժական միջոցառում մը:

Թալիբան հերքած է ամբաստանութիւնը: (ՌՈՅԹԸՐԶ)

ԻՐԱՆ ՕԴԱՀԷՆՈՒԹԵԱՆ ԶԱԽՈՂ ՓՈՐՁ ՄԸ

ԹԵՂԻՆ, 14 (ՌՈՅԹԸՐԶ) - Իրանցի չորս ընտանիքներու անդամներ փորձած են առեւանգել փոքր օդանաւ մը՝ Միացեալ Նահանգներ ուղղուելու համար, հաղորդեց «Քալիմա» օրաթերթը Երեքշաբթի օր:

Օրաթերթը կը գրէր, որ օդահանները դաշունահարած են ապահովութեան անձնակազմի մէկ անդամը՝ մտնելու համար օդաչուին խուցը: Կարճ ատեն մը ետք օդանաւը էջը կատարած է Պանտապա Ապտալի օդակայանը, ուր օդաչուն ու անոր օդակայանը յարցուցանուած են ապահովութեան ուժերուն: Միջադէպը տեղի ունեցած է Երկուշաբթի օր, երբ օդանաւը Ահուազէն Պանտապա Ապտալի կողմէր:

ՀԱՍԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԱՌԵՍԻ ՄԻԱՒՈՐԸ Կը Գերկայացնէ «ՔԱՐ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԻ ԵԼՈՅԹՆԵՐԸ

Պարուսոյց ԳԵՆԻՔՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ուրբաթ 17, Շաբաթ 18, Կիրակի 19, Շաբաթ 25 եւ Կիրակի 26 Նոյեմբեր 2000, Երեկոյեան ժամը 8:30ին, Monnot սրահին մէջ, (Թապարիս):

BYBLOS BANK A BANK FOR LIFE

Հ. Յ. Դ. 110ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԻՋ

Կիրակի, 12 Նոյեմբերի կէսօրէ ետք ժամը 4:00ին, Փարիզի «Փալէ տէ Բոնկլի-րե» կապոյտ սրահին մէջ հաւաքուած 800 հայրեր ինքեւ ներկայութեան սկսաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան 110ամեակին նուիրուած հանդիսութիւնը: Օրուան բանախօսներն էին Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի ներկայացուցիչ Հրանդ Մարգարեան, Բիւրոյի անդամ Կարո Արմէնեան, Ֆրանսայի Հայ Դատի Յանձնախումբի ատենապետ Արա Գրիգորեան եւ Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդրոնական Կոմիտէի ներկայացուցիչ Մուրատ Փափազեան: Ձեռնարկին ներկայ էին կաթողիկոսական պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի, Փարիզի Հայոց առաջնորդ Գիւլաարք Նազիզեան, վեր. Ժիրայր Լեւոնեան, Ֆրանսայի մէջ Հայաստանի դեսպան Էդուարդ Նալպանդեան, Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի անդամ Յակոբ Ենիգոմշեան, Կեդր. Կոմիտէի անդամներ, միութեանց ու կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ, երեսփոխան-քաղաքագետ Ռոնէ Թուրքէ (Ալֆրէդիլ), դեսպանի խորհրդական Համլէթ Գասպարեան, «24 Ապրիլ»-ի յանձնարումներին նախագահ Ալեքսի Կոփաեան, Հայ թէ՛ օտար լրագրողներ, մամուլի ներկայացուցիչներ:

Հանդիսութիւնը սկսաւ «Մեր Հայրիկ» յանդիպում ունենցողութեամբ, կատարողութեամբ շնորհալի երգչուհի Եդուարդի, որմէ ետք օրուան հանդիսավար Թադէոս Թադէոս ամփոփ ակնարկով մը անդրադարձաւ Հ. Յ. Դ-ի պատմութեան (հայերէն եւ ֆրանսերէն), ու բեմ հրաւիրեց Հայաստանի դեսպան Է. Նալպանդեանը ուղղուած իր ողջին խօսքը:

Գեղարարը նախ շնորհակալեց Հ. Յ. Դ-ի 110ամեակը, յայտնելով, թէ ընդհանրապէս դժուար է պատկերացնել Սփիւռքի գոյութիւնը առանց անոր հիմնական սիւներէն մէկուն՝ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան: Գեղարարը անդրադառնալով հայրենիքի կացութեան՝ նշեց, թէ այսօր ազատօրէն հոն կը գործեն բոլոր քաղաքական ուժերը եւ մեր բոլորին պարտականութիւնն է թիկունք հանդիսանալ եւ զօրակցել Հայաստանի պետականութեան ամրապնդման:

Իր խօսքի աւարտին Նալպանդեան ողջունեց Ֆրանսայի Մերակոյտին կողմէ Հայկական Յեղափոխութեան ճանաչումը: (Դեսպանին ելոյթը յառաջիկային կը հրատարակենք ամբողջութեամբ):

Այնուհետեւ խօսք առաւ Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի ներկայացուցիչ Հ. Մարգարեան:

Բիւրոյի ներկայացուցիչը իր ելոյթին ընթացքին ծանրացաւ վերջին տասնամեակի ու մասնական այսօրուան իրադարձութիւններուն վրայ, նշեց, թէ արքայազան պաշարի ուղղութեամբ «Մենք ընտրել ենք Արցախի հայկականութիւնը ո՛չ մի զիջում ընդունելու ուղին, ո՛չ մի զիջում Արցախի ինքնորոշման, Մայր Հայրենիքին վերամիաւորման իրաւունքը»:

Ան անդրադարձաւ նաեւ Զաւախքի հայկական դժուար ու ծանր կացութեան՝ ակնկալելով վրաստանի իշխանութիւններէն, որ չանտեսուելու Զաւախքի ինքնավարութեան իրաւունքը: Ան վերառաւ Սփիւռքի յատուկ դերակատարութիւնը իրենք քաղաքական ուժ՝ Հայ Դատի պայքարի եւ հայկական պետականութեան ամրապնդման առումով:

Հրանդ Մարգարեան խօսելով Հայաստանի ընկերային - տնտեսական ծանր կացութեան մասին՝ շեշտեց ընկերային արդարութեան եւ ժողովուրդի բոլոր խաւերուն միջեւ համերաշխութեան պահպանման անհրաժեշտութիւնը, ակնկալելով Հայաստանի նախագահին առաւել վճռակամութիւն՝ իր նախընտրական ծրարներէն կտրեց զորոշման ուղղութեամբ:

Աւարտին ընկեր Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի եւ ամբողջ կուսակցութեան անունով ողջունեց Ֆրանսայի Մերակոյտին կողմէ Հայկական Յեղափոխութեան ճանաչման բանաձեւին որդեգրումը եւ հրապարակաւ յայտարարեց, թէ Հ. Յ. Դ. Բիւրոն որոշում կայացուցաւ Եւրոպայի Հայ Դատի Կեդրոնական գրասենեակը, որ նոր թափ ու աւելն պիտի ստի Եւրոպայի մէջ Հ. Յ. Դաշնակցութեան քաղաքական աշխատանքներուն:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ Արա Գրիգորեան: Ան նախ յարգեց իշխատակը Հայ Դատի պայքարի ճամբուն ինկած նահատակներուն եւ իշեց բանտերու մէջ գտնուող հայ մարտիկներ, որ Դաշնակցութիւնը թէ՛ ներքին եւ թէ՛ արտաքին ճակատներու վրայ միշտ քայլած է ճիշդ ուղիով եւ այդ պատճառով է, որ ժողովուրդը

հետեւած եւ թիկունք հանդիսացած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան: Այնուհետեւ ծանրացաւ Մերակոյտի ծանօթ որոշումին վրայ, նշեց Հայ Դատի Յանձնախումբի տարած տասնամեակներու անխնայ աշխատանքը եւ ընդգծեց, որ եթէ Ֆրանսահայրէջքները իր խիտ շարքերով գործիչ չհասնելու արդարեւ եւ ներկայութիւն չըլլար, մենք այսօր պայքարի այս հանգրուանին պիտի չկարենայինք յաղթանակ արձանագրել: Ան կարեւորութեամբ նշեց ներազգային միասնակամութեան դերը, որ սկիզբ առաւ 1965ին, Լիրանանի մէջ եւ կը շարունակուի մինչեւ այսօր:

Ա. Գրիգորեան իր խօսքը եզրափակեց՝ ըսելով, թէ այսօր կը խօսուի թուրքոյ հետ երկխօսութեան մասին, սակայն մինչեւ այն ատեն որ թուրքի շրջափակում կը պահէ Հայաստանը եւ չէ ճանչցած Հայկական Յեղափոխութիւնը, երկխօսութիւնը անկարելի է:

Յաջորդ բանախօսը Կարո Արմէնեանն էր: Ան եւս իր կարգին ողբերգեց Հայ նուիրեալներուն եւ պայքարի դաշտին վրայ ինկածներուն յիշատակը, որոնք «Մահ կամ Ազատութիւն» նշանաբանով գոհունեցան յանուն Հայրենիքի եւ յանուն Ազատութեան: Ան նշեց, թէ հայ կեանքի բոլոր ուժերու միասնական ջանքերով պէտք է ամրապնդել Հայաստանի անկախ պետականութեան իսրոյսը, որպէսզի կոփկասեան շրջանի այսօրուան բարդ կացութեան մէջ ան կարենայ դիմարել թուրքոյ սպառնալիքներուն եւ յաղթահարել դժուարութիւնները: «Պէտք է կարողանանք միասնաբար ամրապնդել նաեւ Հայրենիք - Սփիւռք ուղղմամբ կարևոր նոր դաշինքը, որ կենսական անհրաժեշտութիւն է ներկայիս, նկատի ունենալով որ առջեւ նոր թուրքիան է իր հին ծաւալապաշտ քաղաքականութեամբ», ընդ գծեց Կ. Արմէնեան եւ իր խօսքը աւարտեց ըսելով, թէ «Հայաստան հող չունի տալիք, Հայաստան հող ունի առնելիք»:

Օրուան վերջին բանախօսը Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչ Մուրատ Փափազեանն էր: Ան Ֆրանսայի Մերակոյտին կողմէ Հայկական Յեղափոխութեան ճանաչման յաղթանակը նուիրեց մեր հին ու նոր մարտիկներուն եւ կարեւոր նկատեց այն հանգամանքը, որ Հայաստանի իշխանութիւնները այսօր իրենց արի կեցւածքով աւելն կու տան Յեղափոխութեան ճանաչման գծով Սփիւռքի մէջ տարուող պայքարին, միջկուսային բեմերէն յայտարարելով, թէ Յեղափոխութեան միջազգային ճանաչումը Հայաստանի արտաքին քաղաքականութեան մաս կազմող կարեւոր կէտերէն մէկն է:

Մ. Փափազեան, անդրադառնալով Հ. Յ. Դ-ի ապագայ ծրարներուն, յայտարարեց Հայ Դատի Եւրոպական գրասենեակի հիմնադրման մասին, ինչպէս արդէն նշած էր Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի ներկայացուցիչը, աւելցնելով, թէ գրասենեակը պիտի գործէ Պրիւքաշի մէջ, ուր կեդրոնացած են եւրոպական կարեւոր կառույցները, սակայն ան միաժամանակ պիտի գտնուի նաեւ Փարիզի մէջ՝ իրրեւ Եւրոպայի հայութեան բարխոյ սիրտը:

Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչը կոչ ըրաւ ժողովուրդին ներկայ ըլլալու յառաջիկայ 14 Նոյեմբերին Սթրասբուրգի մէջ Եւրոպական խորհրդարանին առջեւ կազմակերպուած ցոյցին, որպէսզի թուրքոյ Եւրոպական Միութեան անդամակցութիւնը պայմանաւորուի նաեւ Հայկական Յեղափոխութեան ճանաչումով: Այս ուղղութեամբ ան դրուատեց Հայ Դատի կեդրոնական Յանձնախումբի անդամ Հիլտա Չոպուեանի տարած աշխատանքը:

Այնուհետեւ Մուրատ Փափազեան յայտնեց, թէ Դաշնակցութիւնը կազմած է ծրարի մը՝ Ֆրանսայի հայ համայնքի ներկայացուցչական կառույց մը ստեղծելու վերաբերեալ, որ վերանակաւ ձեւի ստանալէ ետք, մօտիկ ապագային պիտի ներկայացուի հանրութեան:

Ապա, ձեռնարկին երկրորդ բաժինով, տեղի ունեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը:

«ԿԱՎՔ»

ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՍՈՒՆԻԱՆԻ ՀԱՍՏԵՆ
 HAMPIG SASSOUNIAN C- 88440
 CSP - L.A.C. D -5- 232 44750
 60-TH ST. WEST LANCASTER,
 CA, 95336
 USA

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ ՊԵՏՔ Ե ՀԱՇԻՒ ՏԱՆ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ ԵՒ ԳՈՐԾԻ ԱՆՑՆԵՆ

Քրիստոնէութիւնը Հայաստանում պետական կրօն չարարարուելուց ի վեր Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին որոշիչ դեր է կատարել հայ ժողովրդի կեանքում: Այն ոչ միայն աղօթագրք է եղել, այլ հանդէս է եկել նաեւ իրրեւ կրթական օժախ, համալսարան, մշակոյթի զարգացման ու տարածման կենտրոն, ապաստարան ու օթեան. մէկ խօսքով՝ այն ներգրաւուած է եղել մեր մշակոյթի ու քաղաքակրթութեան համարեա՛ բոլոր ընթացակետերում եւ ժողովրդի հետ ապրել է մեր փոթորկոտ պատմութեան բոլոր վերելքներում: Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին իր այս բազմակողմանի դերակատարութեամբ մեծապէս նպաստել է հայութեան ազատագրական շարժումներին, գոյապայքարին ու ազգային ինքնութեան բերելուցման: Այն հաւատարմապէս բոլոր հայերի հարապատ տունն է եղել եւ տակաւին է՛, նրա նկատմամբ յարգանք, խոր ակնածանք ու սէր են սածուծ թէ՛ իր եւ թէ՛ հայ ալլ յարանուանութեանց հետեւողները եւ նոյնիսկ աստուածամերժ ու երեւութապաշտ հայերը:

Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին իր հարուստ անցեալով, իր ունեցած հսկայ դերակատարութեամբ եւ բոլոր հայերին իր շուրջը համախմբելու կարողանութեամբ մեր պատմութեան ընթացքում դարձել է հայութեան միասնականութեան խորհրդանշանը:

Աւա՛ղ, մեր այս եկեղեցին, Հայաստանի խորհրդայնացումից յետոյ, չկարողացաւ եւ կամ հնարաւորութիւն չունեցաւ շարունակելու իր բազմակողմանի դերակատարութիւնը: Հայաստանում այն վերածուեց անուանական ու ձեւական հաստատութեան, իսկ Սփիւռքում ինքնամփոփուեց, կծկուեց եւ վերածուեց չարազանց պահպանողական մի հաստատութեան: Զրադուեց զլիսաբարար, ձիակատարութեամբ, եկեղեցիներ զերանորոգմամբ ու բարեկարգմամբ եւ կամ նոր եկեղեցիներ կառուցմամբ: Չկարողացաւ պայքարել հայութեան յոռի բարքերի, մի շարք նախնայարեան գոհարի եւ սուեակ ժամանակներին չհամապատասխանող սովորութեանց եւ առհասարակ ընկերային - հասարակական արատաւոր կրեւոյթների դէմ:

Այս հարցերում նա իրրեւ եկեղեցի եւ իրրեւ բարոյական հեղինակութիւն խօսք չունէր եւ չէր կարող ունենալ, քանզի չուզեց կամ չկարողացաւ պատրաստել բուսարար թուով աստուածաբանութիւն ուսած, մի քանի լեզուներ թորապետող եւ ընկերային - հասարակական հարցերը տեսնելու, ընկալելու եւ վերլուծելու կարողութեամբ օժտուած քահանաներ ու բարձրաստիճան հոգեւորականներ, որոնք կարողանային քրիստոնէական բարոյախօսութեան դիտարկող ուղղութիւն տալ մեր ժողովրդին եւ ինչու չէ նաեւ մեր եկեղեցւոյ ուրոյն կարծիքը յայտնել հանուր մարդկութեանը յուզող խնդիրներին ու նաեւ աստուածարանական հարցերի առնչութեամբ:

Որեւէ հաստատութիւն իր աշխատանքները համարելու, իր գործը դեկավարելու եւ նպաստակաւաց գործունէութիւն ունենալու համար անհրաժեշտարար պէտք ունի համապատասխան պատրաստութեամբ օժտուած մարդկանց: Նման մարդիկ հասցնելու հարցը կարելի է լուծել նիւթատար միջոցներ յատկացումով. սա վերաբերում է նաեւ մեր եկեղեցւոյ: Հակառակ շատերի սպաւորութեան, Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին բաւական հարուստ է եւ ունի այդ միջոցներ: Որպէսզի մեր այս հաստատումը ընդհարախօսութեան սպաւորութիւն չիցուի, սակե՛ք, որ Աւստրալիոյ առաքելական մեր եկեղեցին մօտաւոր հաշուարկումով առնուազն 6 - 7 միլիոն տոլարի գոյքերի ու կալուածների տէր է: Աւստրալիոյ հայ գաղութը երկար աճեց եւ չունեցող եւ համեմատաբար փոքր գաղութ է: Մեր երկար պատմութիւն ունեցող եւ մեծ գաղութները բարդ արտարար շատ աւելի մեծ նիւթական միջոցների տէր են:

Մեր եկեղեցին սովորութիւն չունի ժողովրդին հաշուետուութիւն կատարելու. կանոնաւոր յաճախակաւութեամբ հայութեանը տեղեակ պահելու իր բարոյական ու նիւթական գործունէութեան մասին, բայց եւ այնպէս ամէն մի գործունէութիւն գնահատում է իր

արդիւնքով: Ինչպէս ասուեց, մեր եկեղեցին բաւական հարուստ է: Այդ հարստութիւնը դարերի ընթացքում մեր ժողովուրդը, իմա՛ հայ մարդիկ են նրան նուիրարբերել կամ կտակել, ուստի այդ եկեղեցին իր ամբողջ ունեցուածքը պարտական է հայութեան:

Այսօր հայրենի ժողովուրդը անտեսական հսկայ դժուարութիւններ է դիմազրաւում: Մեր եկեղեցին շատ լաւ գիտէ եւ կամ պէտք է իմանայ, որ անտեսական դժուարութիւններ դիմազրաւող մարդիկ առհասարակ փորձութեան են մատնուած, մարդկային, ազգային ու բարոյական արժեքներին նկատմամբ հեղհականութեամբ են զրկուած, հոգեբարոյական անկում են ապրում, դիւրութեամբ մարդ որս տղանդները որս են դառնում: Մեր եկեղեցին անդրադառնում է եւ կամ պէտք է անդրադառնայ նաեւ, որ նման խնդիրները ծածմուած քարոզներով չեն լուծուած, չեն լուծուած նաեւ մարդասիրական չնչին օգնութիւններով:

Առարկայական պատճառներով առաջացած դժուարութիւնները յաղթահարում են առարկայական ու շօշափելի միջոցառումներով. այս պարագային նիւթական ու անտեսական միջոցառումներով, եւ բարոյախօսութիւնն ու քարոզը ազդեցիկ են միայն այն ժամանակ, երբ կիրարկուած են այդ միջոցառումները:

Հիմք ունենալով ցարդ՝ ասուածը՝ կարծում ենք, որ մեր եկեղեցին, այլ եկեղեցիների նման, կարող է իր կողքին ստեղծել անտեսական յատուկ կառույց. այդ կառույցի գործունէութիւնը վերահսկող աշխատակարգ եւ այդ կառույցի միջոցով այն կարող է Հայաստանում ու Արցախում բազմահարկ մարդկանց համար աշխատատեղեր ապահովել:

Այսպիսի նախաձեւերով անտեսական յաղիւթութիւնը դուռ կը բանայ այլ յաղիւթեանց:

Յաշտ հայութեան կը բարձրանայ մեր եկեղեցւոյ վարկն ու բարոյական հեղինակութիւնը:

Հայրենի ժողովուրդը կը զգայ, որ իր եկեղեցին իր կողքին է, եւ նրա մէջ կ'ամրապնդուի խորհրդային օրօք նրա խախտուած հաւատը:

Հայ գործարարները, յատկապէս Սփիւռքի գործարարները, քաջալիրուած եկեղեցւոյ նախաձեւութիւննեց, կամ իրենց ներդրումներով կը մասնակցեն այդ նախաձեւութեան, կամ առանձին - առանձին իրենք եւս գործի կ'անցնեն եւ կամ էլ կը ստեղծեն համապատասխան ընկերակալութիւններ հայրենի տնտեսութեան վերականգնման համար:

Արցախում տնտեսական կացութիւնը բաւական կը բարելաւուի եւ այդ բարելաւումը իր հերթին կը նպաստի Արցախի վերարականցման խիստ կենսական գործին:

Մեր եկեղեցին տնտեսական նախաձեւութիւննեց ոչ թէ կը վնասուի, այլ կը շահի: Այդ շահի մէկ մասով այն կարող է սկսելիք աշխատանքը աւելի ընդարձակել եւ միւս մասով կարող է պատրաստուած ու զարգացած եկեղեցականներին մի նոր սերունդ հասցնել, որի խիստ կարիքը զգացուած է թէ՛ հայրենի աշխարհում եւ թէ՛ Սփիւռքում:

Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ մասին ասուած մօտաւորապէս կարելի է ասել նաեւ Հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ ու նաեւ Հայաստանեայց Աւետարանական եկեղեցւոյ մասին, որովհետեւ այս վերջինները նկատուելի դեր ունեն հայ կեանքում:

Մեր աշխատանքն է, որ մեր երեք եկեղեցիները միասնաբար լախառեն հայրենի տնտեսութիւնը վերականգնելու նպատակով:

Մեր բաղձանքն է նաեւ, որ մեր եկեղեցիները Սփիւռք-Հայաստան յաղիւթ խորհրդատուութիւնը հաշիւ ներկայացնեն հայ ժողովրդին, սակայն բաղձանքներով խնդիրներ չեն լուծուած: Անհրաժեշտ է, որ մեր գնադուածային հաղորդակցութեան միջոցները անընդհատ, շարունակաբար եւ հետեւողականօրէն հաշիւ պահանջեն մեր եկեղեցիները, այլապէս նրանք ո՛չ գործի կ'անցնեն եւ ոչ էլ հաշիւ կը տան:

Ա. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Սյունի

ԲԱԽԱԿԱՆ Է ՄԱՍԵԱՏԵԼ ՄԻ ԱՄԲՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԻ

Չի կարելի չտեսնել, թէ ինչպէս վերջերս տեղի ունեցած մարտական գործողութիւններէն յետոյ ծաղկել է լաւացել է Ստեփանակերտը, թէ ինչպէս այս դժուարին պայմաններում կառուցուած եւ շահագործման են յանձնուած բնակելի տներ: Վերականգնուած են գիւղական

բայք: Յայտնի են նաեւ դէպքեր, երբ հիւանդները չեն կարողանում վճարել տուարներ վրահատման համար եւ այդ դէպքում նրանց չեն վիրահատում ընդհանրապէս եւ կամ էլ վիրահատում են առանց թմրեցուցիչի: Ինչպէս դրական երեւոյթ կարելի է նշել Բնակարանները

Չի կարելի չտեսնել, թէ ինչպէս վերջերս տեղի ունեցած մարտական գործողութիւններէն յետոյ ծաղկել է լաւացել է Ստեփանակերտը, թէ ինչպէս այս դժուարին պայմաններում կառուցուած եւ շահագործման են յանձնուած բնակելի տներ: Վերականգնուած են գիւղական

վարձի բարձրացումը Արցախում, ինչը վկայում է պահանջարկի մեծացում: Հիմնական բնակիչները չեն լքում հայրենիքը, մինչդեռ ներգաղթն աւելանում է:

Այս ամէնը չի նշանակում, որ Արցախում բացակայում են խնդիրները, հարցերը, նրանք աւելի քան շատ են, եւ զրանք կարելի է տեսնել անգէն աչքերով:

Պատմական իրադարձութիւնների բերումով եւ կլիմայական պայմաններից շնորհիվ Արցախը հիմնականում գիւղատնտեսական արտադրանքի վայր է, իսկ զրադարձութեան աւանդական գօտի: Միութեան ժամանակ այստեղ հաւաքուած էր խաղողի բերք աւելի պահաս, քան Հայաստանում, բայց բաւականին համեմատաբար էր շարժ. էջ 8

ԷԴՈՒՆԻՐԳ ԹԵՒՈՍԵԱՆ
 Առեւտրային Ղարաբաղի Հանրապետութեան
 գլխաւոր դատախազի նախկին տեղակալ

ՀԱՅ ԴԱՏ ԵՒ ՊԱՀԱՆՋԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԻ ՀԵՏ ԵՐԿԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՍԿՍԵԼՈՒ ՇՈՒՐՋ

Նոյեմբերի 4ին Հայաստանի Գիտությունների Ազգային Ակադեմիայի փոքր դահլիճում տեղի ունեցավ Յեղասպանությունից թանգարան - հիմնարկի գիտական խորհրդի ընդլայնումը նիստը, որը նուիրում էր Հայոց Յեղասպանությունից հետո կապույտ հարցերի քննարկմանը: Թանգարանի տնօրէն, ակադեմիկոս Լ. Բարսեղեանը իր ծաւալուն զեկույցի մէջ անդրադարձավ Հայոց Յեղասպանությունից հետո կապույտ տարրերի հարցերին, սակայն քննարկման գլխաւոր նիւթ դարձավ թուրքական պատուիրակութեան հետ երկխոսութիւն սկսելու հարցը, որի շուրջ տեսակէտները բաժանուէր են երկու մասի: Մի կողմից գիտնականներ համարում էին, որ երկխոսութիւնից պէտք է հրաժարուել, քանզի այն կարող է մեզ պահել թուրքերի կողմից պատրաստած ծուղակը: Միւս կողմից՝ Լ. Բարսեղեանի հետ միասին, համարում էր, որ երկխոսութիւնը անհրաժեշտ է: Տեսնենք, թէ որ տեսակէտը եւ ինչ առումով կարող է համապատասխանել հայկական շահերին:

Նախ տեսնենք, թէ ինչ նպատակներ ունեն երկխոսութիւն սկսող կողմերը: Թուրքական կողմը հետապնդում է երեք հիմնական նպատակ.

1.- Կտրականապէս մերժել Հայ Դատի քաղաքականացումը՝ թողնելով հային պատմարարության ոլորտում:

2.- Որքան կարելի է, ձգձգել այդ ոլորտի քննարկումները՝ պնդելով, որ գիտնականների եզրակացութիւններինց յետոյ միայն կարելի է խօսել վնասների հատուցման, այսինքն՝ քաղաքական հարցերի մասին:

3.- Միջազգային հասարակական կարծիքին պարտադրել այն տեսակէտը, որ 1915 թուականի ողբերգական իրադարձութիւններում երկու կողմերն էլ մեղաւոր են, բայց թուրքերի մեղքը մի քիչ աւելի շատ է. եւ այդ իսկ պատճառով թուրքերը ներողութիւն են խնդրում հայերից: Ըստ թուրքական կողմի, սրանով կը փակուի Յեղասպանութեան էջը եւ հայ-թուրքական պատուիրակութիւնը միասնաբար գեղեցիկ մի ծաղկեպսակ կը դնի Եղեռնի յուշարձանին:

Հայկական կողմի նպատակները նոյնպէս բաւականին յստակ են:

1.- Ապացուցել, որ 1915 թուականին տեղի են ունեցել հայկական ջարդեր:

2.- Ապացուցել, որ այդ ջարդերը ոչ այլ ինչ էին, եթէ ոչ՝ ցեղասպանութիւն:

3.- Պահանջել Թուրքիայի իշխանութիւններից ցեղասպանութեան վնասների հատուցում՝ հոլային կորուստները ներառելով:

Կէս դար մղուող այսքարի բերումով հայ ժողովուրդը սկզբից Զ. Յ. Դաշնակցութեան միջոցով, ապա բոլոր հատուածներին համատեղ ջանքերով կարողացավ հասնել այն բանին, որ 1915 թուականին հայկական ջարդերը որակաւորեցին ու տարբեր պետութիւնների կողմից ճանաչուեցին որպէս Յեղասպանութիւն: Այս իմաստով հայկական կողմին կրկին վերադառնալ այն հարցերին, թէ տեղի ունեցե՞լ են, արդեօք, ջար-

դեր, Յեղասպանութի՞ւն են, թէ՞ ոչ այդ ջարդերը, կը նշանակէր ջուրը պղծել կէս դարեայ աշխատանքը եւ ամէն ինչ սկսել նորից: Տարբեր պատճառներով սա անընդունելի է հայկական կողմի համար, եւ գիտական խորհրդակցութիւնը յանգեց այն եզրակացութեանը, որ պարզ երկխոսութեան մէջ Յեղասպանութեան փաստը քննարկման առարկայ լինել չի կարող: Մենք իրաւունք չունենք ենթարկուել մեզ պարտադրուած օրակարգին եւ կրկին ջանալ հակառակ կողմին ապացուցել, թէ ցեղասպանութիւն տեղի է ունեցել եւ այդ մասին ներկայացնել նրանց նոր ապացույցներ ու փաստաթղթեր: Հայկական կողմը պարզապէս պէտք է ընդհատել բանակցութիւնները, եթէ համարի, որ թուրքական կողմը ջանում է քննարկման առարկայ դարձնել ցեղասպանութեան եղելութիւնը:

Կարելի է սպասել, որ հակառակ կողմը կ'որդեգրի ճիշդ ուղի վարքագիծը: Տեսնելով, որ հայերին հետաքրքրում է միայն վնասների հատուցման խնդիրը, նա կ'ընդհատի բանակցութիւնները այն պատճառաւարնութեամբ, որ դա քաղաքական հարց է, իսկ իրենք պատմաբաններ են, որոնք հետաքրքրում են միայն պատմական փաստերը:

Պատահական չէ, որ Թուրքիան տարբեր առիթներով յայտարարել է, թէ Յեղասպանութեան հարցով պէտք է զբաղուեն ոչ թէ քաղաքական գործիչները, այլ՝ պատարարները, որոնք, անշուշտ, դուրս են գնաց պատմական եւ բարոյական ոլորտից: Գուցէ հայ պատմաբանները այնքան հմուտ գտնուեն, որ կարողանան թուրքական պատուիրակութեանը ներկայացնուած իրենց վաւերական փաստաթղթերը, ժողովածուները, վկայութիւնները եւ վերլուծութիւնները, բայց հնարաւոր է, որ հայկական կողմը ընկնի այն ծուղակը, որի մէջ ընկաւ տասնեակ տարիներ առաջ, երբ ՄԱԿի ենթախնամախոսմամբ քննարկում էր Յեղասպանութեան յայտարարագրի նախաբանը, այսպէս կոչուած, 30րդ պարբերութիւնը, որտեղ նշած էր, որ 1915 թուականի հայերի ջարդերը կաշտի է նկատել որպէս ցեղասպանութեան օրինակ: 25 տարի Յարութիւն Սասունեանի աշխուժ մասնակցութեամբ մենք պայքարեցինք այդ պարբերութեան համար եւ ի վերջոյ յաղթեցինք: Բայց յաջորդատեսին ներկայացնելուց հրաժարուեցին, քանզի այնտեղ արդէն հարցը քննարկուում էր քաղաքական տեսանկիւնից եւ պիտի մերժուէր յանձնախումբի անդամների կողմից: 25 տարուան մեր ջանքերը մնացին ՄԱԿի արխիւներում:

Այս նոյնը կարող է պատահել նաեւ գալիք երկխոսութեան ժամանակ, եթէ թուրքական կողմը կարողանայ պարտադրել մեզ 20-30 տարի տեւող բանավէճ այն մասին, թէ եղե՞լ են, արդեօք, ջարդեր եւ կարելի՞ է այդ ջարդերը համարել Յեղասպանութիւն: Եթէ նոյնիսկ այդ բանավէճից մենք դուրս գանք յաղթական, ապա միեւնոյն է, հանդիպելով քաղաքական պատէնչներին՝ այդ յաղթանակը կը թաղուի քաղաքական

գերեզմանատանը: Եթէ Հայ Դատը բացակայի կենդանի քաղաքականութեան ոլորտից:

Յարութիւն Սասունեանը ներկայ էր Յեղասպանութեան թանգարանի գիտական խորհրդի ընդլայնած նիստին եւ իր փորձից ելնելով՝ առարկեց երկխոսութիւն սկսելու դէմ:

Երկխոսութիւն սկսելու դէմ առարկում է նաեւ Զ. Յ. Դաշնակցութեան Հայաստանի Հայ Դատի գրասենեակը՝ հետեւեալ նկատառումներով:

Պատմական եւ բարոյական բնագաւառի բանակցութիւններում ոչ ճշմարտութիւնը ապացուցող փաստերը, ո'չ բարոյական սկզբունքները եւ ոչ էլ գիտնականների դասական յայտարարութիւնները որեւէ նշանակութիւն չունեն: Սովորաբար այդ վէճերը լուծուում են նրանց օգտին, ովքեր ունեն առաւելութիւններ նիւթական եւ քաղաքական դաշնակիցների բնագաւառում, ուսման յետեւում կանդնած է հզօր պետութիւն, մի կողմից, նրա օգտին ով ուժեղ է, այլ ոչ թէ ճշմարիտ: Այս իմաստով հայկական կողմը շատ թոյլ է՝ թուրքերի հետ լուրջ բանավէճ սկսելու համար: Մենք պատրաստ չենք դիմադրելու այն հզօր արշաւին, որը պատրաստում է մեր դէմ թուրքական պետութիւնը՝ օգտագործելով իր բոլոր լծակները: Դորախոսութիւնն այն է, որ մեր ներքին արդարութեան զգացումը եւ մեր անկեղծ վրդովմունքը ցեղասպանութեան ոճրագործութիւնից այնքան մեծ են, որ այն սպառնութիւնն են ստեղծում, թէ մենք պատրաստ ենք նետուել խաղող գիտական պայքարի թուրքերի դէմ: Զ. Յ. Դ. Հայ Դատի գրասենեակը դրանում համոզուած չէ: Ահա թէ ինչու մենք առաջարկում ենք մի շարք հարցեր, որոնք ենթադրաբար կարող են տրուել մեր պատուիրակութեանը, եւ սպաղայ այդ պատուիրակութեան անդամները թող ստեղծեն իրենց, թէ արդեօք պատրաստ են պատասխանելու այդ հարցերին:

1.- Միացեալ Ազգերի Կազմակերպութեան Ընդհանուր Ժողովի կողմից 1948 թուականի Դեկտեմբերի 10ի վաւերացած Մարդու իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ ոք չի կարող դատապարտուել կատարած կամ չկատարած արարքի համար, որը տեղի ունեցած չըջանում ազգային կամ միջազգային օրէնքով յանցանք չէր համարուում: Չի կարելի նաեւ աւելի ծանր պատիժ որոշել, քան այն, որ կիրառուի էր այն ժամանակ, երբ յանցանքը կատարուած էր: 1915 թուականի Յեղասպանութեան իրաւունքների համընդհանուր յայտարարագրի 11ր յօդուածում ասուած է. «Ոչ

